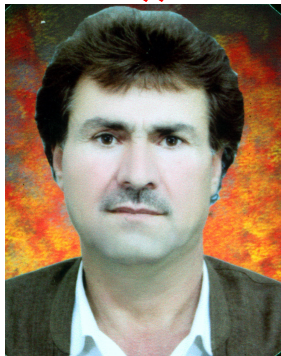

هێزی سەرکردەو رەنگدانەوهی لەسەر کۆمەڵ

گۆتی ئەقە هرچه.. یی دیبژیت ئەقە دەوسه..

فازل نەردن

ن: قەهار گەزنەیی

مێژوو و کۆمەڵدا، زۆر سەرکردە هەبوون لەمێژوودا بوون بەفاکتەری گۆرانکاری و پیشکەوتن، شۆرشیکێ گەهروو ئایدۆلۆژیایەکی پیشکەوتن خاوازانەیان بەرەم هێتا بەمیلارن مەزۆفیان رزگار کردو توانیان لەبیرو هەزرو سايکۆلۆژی کۆمەڵگەدا تەوق و بەندی کۆیالەتی بشکێن و کۆمەڵ لەقۆناغی کلاسیک و دوایەتووێ بگوازانەوه بۆ قۆناغی ئازادی و مۆدێرنیت، ژانیتیکی پرله‌ئزادی و خۆشگۆزەزانی و رەفاهیت و سۆسیالیزم و دیموکراتی و مافی مەزۆف، بیگومان رووداو و تراژیدیاو داب و نەرییت و وەرەگرن، گەلیک جاریش گەوج و بەریکەوت دەبن بە سەرکردە.

سەرکردە ژیرو بەتوانا مەزۆفیکێ هەلگەوتوو لەخودی خۆیدا داھینەره، لەبیرکردنەوه هزریشدا جۆره تاییەتمەندییەکی جیاواز لە مەزۆفەکانی دیکە تیادایە، سەرکردە شاز خاوەنی هێزیکێ تاکتیکی ریکخستن و پێوهندی، رامیاری و ئایدۆلۆژییە، سەرکردە ژیرو بەتواناش ناسینی راست و رادیکالیستی هەیه لەهەموو بواریکانی ژیان و ئەنتروپۆلۆژی واتە مەزۆفاسی و سايکۆلۆژی دەروونزانی و سۆسیۆلۆژی کۆمەڵناسی، سەرکردە بەتوانا چ ئازادی، چ لەناو چوارچۆیە زیندایی، برۆی مەزۆف بەخۆی و بەسەرکەوتن هەیه، چونکە خۆی لەخۆی سەرچاوەی هیزه بۆ خۆی و بۆ دەستەئێ قیادو بۆ حیزب و بۆ کۆمەڵ، گومان لەوه دانیه ئاستی هۆشیاری و پیشکەوتن و دروستی لەیاساو ئەنایدۆلۆژیای هەر کۆمەڵگەیکدا بەکسانە بەرامبەر بە ئاست و پلەو بیرکردنەوهی سەرکردە، ئەگەر سەرکردە لەئاستی ئەریتییدا بیست بیگومان بەشۆیهیەکێ ریتی و پزۆهتیف رەنگ دەداتەوه لەسايکۆلۆژی و هزری حیزب و کۆمەڵدا، بەلام ئەگەر بیرکردنەوهی سەرکردە رادیکالیست و مەنتیق نەنییت بەشۆیهیەکێ نەریتی نیکهتیف پەیمان ناتۆیه!

حیزب و کۆمەڵدا، زۆر سەرکردە هەبوون لەمێژوودا بوون بەفاکتەری گۆرانکاری و پیشکەوتن، شۆرشیکێ گەهروو ئایدۆلۆژیایەکی پیشکەوتن خاوازانەیان بەرەم هێتا بەمیلارن مەزۆفیان رزگار کردو توانیان لەبیرو هەزرو سايکۆلۆژی کۆمەڵگەدا تەوق و بەندی کۆیالەتی بشکێن و کۆمەڵ لەقۆناغی کلاسیک و دوایەتووێ بگوازانەوه بۆ قۆناغی ئازادی و مۆدێرنیت، ژانیتیکی پرله‌ئزادی و خۆشگۆزەزانی و رەفاهیت و سۆسیالیزم و دیموکراتی و مافی مەزۆف، بیگومان رووداو و تراژیدیاو داب و نەرییت و وەرەگرن، گەلیک جاریش گەوج و بەریکەوت دەبن بە سەرکردە.

سەرکردە ژیرو بەتوانا مەزۆفیکێ هەلگەوتوو لەخودی خۆیدا داھینەره، لەبیرکردنەوه هزریشدا جۆره تاییەتمەندییەکی جیاواز لە مەزۆفەکانی دیکە تیادایە، سەرکردە شاز خاوەنی هێزیکێ تاکتیکی ریکخستن و پێوهندی، رامیاری و ئایدۆلۆژییە، سەرکردە ژیرو بەتواناش ناسینی راست و رادیکالیستی هەیه لەهەموو بواریکانی ژیان و ئەنتروپۆلۆژی واتە مەزۆفاسی و سايکۆلۆژی دەروونزانی و سۆسیۆلۆژی کۆمەڵناسی، سەرکردە بەتوانا چ ئازادی، چ لەناو چوارچۆیە زیندایی، برۆی مەزۆف بەخۆی و بەسەرکەوتن هەیه، چونکە خۆی لەخۆی سەرچاوەی هیزه بۆ خۆی و بۆ دەستەئێ قیادو بۆ حیزب و بۆ کۆمەڵ، گومان لەوه دانیه ئاستی هۆشیاری و پیشکەوتن و دروستی لەیاساو ئەنایدۆلۆژیای هەر کۆمەڵگەیکدا بەکسانە بەرامبەر بە ئاست و پلەو بیرکردنەوهی سەرکردە، ئەگەر سەرکردە لەئاستی ئەریتییدا بیست بیگومان بەشۆیهیەکێ ریتی و پزۆهتیف رەنگ دەداتەوه لەسايکۆلۆژی و هزری حیزب و کۆمەڵدا، بەلام ئەگەر بیرکردنەوهی سەرکردە رادیکالیست و مەنتیق نەنییت بەشۆیهیەکێ نەریتی نیکهتیف پەیمان ناتۆیه!

بەخۆی جوتیاریکێ دەولەمەند بوو، یارمەتی داراییشی لەدەولەت وەرەدەگرت، هێچ رۆژیکیش بیری لەوه نەکردوه که بییت بە دیکتاتور. باشترین پیشناری جۆرج واشنتۆن ئەوه بوو که لەدەستووری ئەمریکادا سەلماندی دەبێ وازهێنان لەدەستەلات بەشۆیهیەکی ئاشتیانە بییت نەک بەشۆیهیەکی ئاژاوەکیزی، ئەم بەندەش تاکو ئیستا سەرکردەکانی ئەمریکا لەسەری دەروژن بەبێ سەریچی.

گاندی (رێهەری هیندستان بەکارزانی و لێهاتوویی خۆی توانی رزگاری گەلی هیندستان بگەریتیتهوه و نزیکەیی یەک ملیۆن کەس رزگاریکات و پۆستی سەرۆکایەتی وەرگریت و رژیمی کۆنەپەرستی ئیمپریالیزمی بەزاندو چەوساندنەوهی مەزۆف بەدەستی مەزۆفی لەگۆرناو تاهەتایه بوو بە پیشەنگی ئازادبەخاوانی جیهان (جەواھیرلال نەهرۆ)ش که باشترین مێژو نووسی جیھانه هەر قوتایی گاندی بوو، کهچی زۆرییە تەمەیان لەگەڵ گاندی و ئەندێزای کۆسی لەزیندانەکانی نینی و مەسوری و پراگاندا بەسەر بریوو.

فالدیمپەر ئۆلانیۆف (ناسراوه بە لینین)، دامەزریتهری حیزبی کۆمونیستی روسیاو بەتواناو لێهاتوویی خۆی توانی بوژاندنەوهی گوندو شارو شارستانی ژبانی خەلکی ئەم ولاتەئێ گۆری و پیشخست.

جۆرج واشنتۆنی (یەکەم سەرکردە سەر بەخۆی ولاتەبەگرتووەکانی ئەمریکا، بە لێهاتوویی و کارزانی خۆی توانی پیشەروێ هەموو جەنگەکانی ئەمریکا بکات لەدەستی سەرکردەکانی بەریتانیا، هەموو ئەو کۆت و بەندەنە تیک شکاند که بیوونە هۆکاری تیکانی ریزەکانی گەلی ئەمریکا، یەکەم کەس بوو که بیرۆکە سێستەمی دیموکراسی ئەمریکای دامەزاندو ئەمریکای سەرخست و خۆی بوو بە سەرکردە یەکەمی ولاتە بەگرتووەکانی ئەمریکاو

بەخۆی جوتیاریکێ دەولەمەند بوو، یارمەتی داراییشی لەدەولەت وەرەدەگرت، هێچ رۆژیکیش بیری لەوه نەکردوه که بییت بە دیکتاتور. باشترین پیشناری جۆرج واشنتۆن ئەوه بوو که لەدەستووری ئەمریکادا سەلماندی دەبێ وازهێنان لەدەستەلات بەشۆیهیەکی ئاشتیانە بییت نەک بەشۆیهیەکی ئاژاوەکیزی، ئەم بەندەش تاکو ئیستا سەرکردەکانی ئەمریکا لەسەری دەروژن بەبێ سەریچی.

گاندی (رێهەری هیندستان بەکارزانی و لێهاتوویی خۆی توانی رزگاری گەلی هیندستان بگەریتیتهوه و نزیکەیی یەک ملیۆن کەس رزگاریکات و پۆستی سەرۆکایەتی وەرگریت و رژیمی کۆنەپەرستی ئیمپریالیزمی بەزاندو چەوساندنەوهی مەزۆف بەدەستی مەزۆفی لەگۆرناو تاهەتایه بوو بە پیشەنگی ئازادبەخاوانی جیهان (جەواھیرلال نەهرۆ)ش که باشترین مێژو نووسی جیھانه هەر قوتایی گاندی بوو، کهچی زۆرییە تەمەیان لەگەڵ گاندی و ئەندێزای کۆسی لەزیندانەکانی نینی و مەسوری و پراگاندا بەسەر بریوو.

فالدیمپەر ئۆلانیۆف (ناسراوه بە لینین)، دامەزریتهری حیزبی کۆمونیستی روسیاو بەتواناو لێهاتوویی خۆی توانی بوژاندنەوهی گوندو شارو شارستانی ژبانی خەلکی ئەم ولاتەئێ گۆری و پیشخست.

جۆرج واشنتۆنی (یەکەم سەرکردە سەر بەخۆی ولاتەبەگرتووەکانی ئەمریکا، بە لێهاتوویی و کارزانی خۆی توانی پیشەروێ هەموو جەنگەکانی ئەمریکا بکات لەدەستی سەرکردەکانی بەریتانیا، هەموو ئەو کۆت و بەندەنە تیک شکاند که بیوونە هۆکاری تیکانی ریزەکانی گەلی ئەمریکا، یەکەم کەس بوو که بیرۆکە سێستەمی دیموکراسی ئەمریکای دامەزاندو ئەمریکای سەرخست و خۆی بوو بە سەرکردە یەکەمی ولاتە بەگرتووەکانی ئەمریکاو

بەخۆی جوتیاریکێ دەولەمەند بوو، یارمەتی داراییشی لەدەولەت وەرەدەگرت، هێچ رۆژیکیش بیری لەوه نەکردوه که بییت بە دیکتاتور. باشترین پیشناری جۆرج واشنتۆن ئەوه بوو که لەدەستووری ئەمریکادا سەلماندی دەبێ وازهێنان لەدەستەلات بەشۆیهیەکی ئاشتیانە بییت نەک بەشۆیهیەکی ئاژاوەکیزی، ئەم بەندەش تاکو ئیستا سەرکردەکانی ئەمریکا لەسەری دەروژن بەبێ سەریچی.

گاندی (رێهەری هیندستان بەکارزانی و لێهاتوویی خۆی توانی رزگاری گەلی هیندستان بگەریتیتهوه و نزیکەیی یەک ملیۆن کەس رزگاریکات و پۆستی سەرۆکایەتی وەرگریت و رژیمی کۆنەپەرستی ئیمپریالیزمی بەزاندو چەوساندنەوهی مەزۆف بەدەستی مەزۆفی لەگۆرناو تاهەتایه بوو بە پیشەنگی ئازادبەخاوانی جیهان (جەواھیرلال نەهرۆ)ش که باشترین مێژو نووسی جیھانه هەر قوتایی گاندی بوو، کهچی زۆرییە تەمەیان لەگەڵ گاندی و ئەندێزای کۆسی لەزیندانەکانی نینی و مەسوری و پراگاندا بەسەر بریوو.

فالدیمپەر ئۆلانیۆف (ناسراوه بە لینین)، دامەزریتهری حیزبی کۆمونیستی روسیاو بەتواناو لێهاتوویی خۆی توانی بوژاندنەوهی گوندو شارو شارستانی ژبانی خەلکی ئەم ولاتەئێ گۆری و پیشخست.

جۆرج واشنتۆنی (یەکەم سەرکردە سەر بەخۆی ولاتەبەگرتووەکانی ئەمریکا، بە لێهاتوویی و کارزانی خۆی توانی پیشەروێ هەموو جەنگەکانی ئەمریکا بکات لەدەستی سەرکردەکانی بەریتانیا، هەموو ئەو کۆت و بەندەنە تیک شکاند که بیوونە هۆکاری تیکانی ریزەکانی گەلی ئەمریکا، یەکەم کەس بوو که بیرۆکە سێستەمی دیموکراسی ئەمریکای دامەزاندو ئەمریکای سەرخست و خۆی بوو بە سەرکردە یەکەمی ولاتە بەگرتووەکانی ئەمریکاو

بۆچی ئافرهتی کورد ناگاته ناوهندی بریاری سیاسی؟

م. شیلان عەبدوڵلا

جیگە دەستی دیاره. لەم روانگەیهوه ئافرهت مافی سروشتی خۆیهتی هەنگاو بەرهو کۆمەڵگەیهکی مەدەنی و شارستانی هەلبێتی، که لەسایهیدا با ئاسوودەیی و سەرقرازی و دور له چهوسانهوهو کۆیلهکردن و رهگهزپهستی و داپلۆسین، ژبانی ئازادی و یهکسانی و رادهبرین گوزهریین. گرنگترین ئامراز فکری و سیاسی که ئەمەرز دونیای سەرمايه‌داری لەسایه‌ئەزموونی بەناو سیستەمی نوێی جیهان بەکار دههینتی، ئافرهت رۆلی بەرچاو دهگێرته‌وه، ئەمەش دهگه‌رێته‌وه بۆ دوایه‌وتووویی بیرکردنه‌وهیان، ئەمەش لەلایه‌ک له‌یه‌ک دیکه‌شه‌وه هه‌ندێ جار ئافرهت خودی خۆی ئەو تواناو بویریه‌یه له‌خۆیدا به‌دی ناکات و له‌خۆی رانابینیت که له‌سه‌نگه‌ری سیاسی و فکریدا هاوشانی پیاوان بجه‌نگن. ئەمەش ده‌گه‌رێته‌وه بۆ پهره‌ده‌کردنی کۆمە‌ڵایه‌تی و ئەو داب و نه‌ریته‌وهی کۆمە‌ڵگه‌ی ئێمه‌دا جۆریک له‌ولا‌تی ئێمه‌دا جۆریک

سروشتی پیکهاته‌ی ئەم کۆمه‌لگه‌یه. لێره‌دا ده‌پرسین ئایا بۆچی ئافره‌تی کورد نه‌گه‌شتۆته‌ پۆسته‌کانی حزبی و حکومی؟ یان به‌مانایه‌کی تر، بۆچی له‌هه‌ندێ حزبی بالاده‌ستدا ئافره‌ت رۆلی کاریگه‌رییان نییه‌و ناگه‌نه‌ ناوه‌ندی بریاره‌ سیاسییه‌کان؟ یان نه‌گه‌شتۆته‌ ئاستی ئۆرگانه‌کانی سهرکردایه‌تی و مه‌کتبه‌ی سیاسی حزبه‌کان. لێره‌دا ده‌لێین ئایا ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ئەو چه‌ند هۆکاره‌ی که له‌سه‌روه‌ ئاماژه‌مان پێ کرد یان دووباره‌ ده‌گه‌رێته‌وه بۆ پیاوسالاری و بالاده‌ستی پیاو له‌هه‌ندێ جێب‌جێ کردیدا. ئێمه‌ی ئافره‌ت له‌هه‌موو کات و ساتێدا پێویستمان بوه‌ هه‌یه‌ که ئەو کۆت و به‌نده‌ بشکێنین و ئەو دیواره‌ی که ئیوانماندا هه‌لچنراوه‌ به‌ره‌و دارماندا به‌رین، تا بتوانین هه‌میشه‌ داوکێ له‌مافه‌کانی خۆمان بکه‌ین، خۆمان له‌

سروشتی پیکهاته‌ی ئەم کۆمه‌لگه‌یه. لێره‌دا ده‌پرسین ئایا بۆچی ئافره‌تی کورد نه‌گه‌شتۆته‌ پۆسته‌کانی حزبی و حکومی؟ یان به‌مانایه‌کی تر، بۆچی له‌هه‌ندێ حزبی بالاده‌ستدا ئافره‌ت رۆلی کاریگه‌رییان نییه‌و ناگه‌نه‌ ناوه‌ندی بریاره‌ سیاسییه‌کان؟ یان نه‌گه‌شتۆته‌ ئاستی ئۆرگانه‌کانی سهرکردایه‌تی و مه‌کتبه‌ی سیاسی حزبه‌کان. لێره‌دا ده‌لێین ئایا ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ئەو چه‌ند هۆکاره‌ی که له‌سه‌روه‌ ئاماژه‌مان پێ کرد یان دووباره‌ ده‌گه‌رێته‌وه بۆ پیاوسالاری و بالاده‌ستی پیاو له‌هه‌ندێ جێب‌جێ کردیدا. ئێمه‌ی ئافره‌ت له‌هه‌موو کات و ساتێدا پێویستمان بوه‌ هه‌یه‌ که ئەو کۆت و به‌نده‌ بشکێنین و ئەو دیواره‌ی که ئیوانماندا هه‌لچنراوه‌ به‌ره‌و دارماندا به‌رین، تا بتوانین هه‌میشه‌ داوکێ له‌مافه‌کانی خۆمان بکه‌ین، خۆمان له‌

سروشتی پیکهاته‌ی ئەم کۆمه‌لگه‌یه. لێره‌دا ده‌پرسین ئایا بۆچی ئافره‌تی کورد نه‌گه‌شتۆته‌ پۆسته‌کانی حزبی و حکومی؟ یان به‌مانایه‌کی تر، بۆچی له‌هه‌ندێ حزبی بالاده‌ستدا ئافره‌ت رۆلی کاریگه‌رییان نییه‌و ناگه‌نه‌ ناوه‌ندی بریاره‌ سیاسییه‌کان؟ یان نه‌گه‌شتۆته‌ ئاستی ئۆرگانه‌کانی سهرکردایه‌تی و مه‌کتبه‌ی سیاسی حزبه‌کان. لێره‌دا ده‌لێین ئایا ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ئەو چه‌ند هۆکاره‌ی که له‌سه‌روه‌ ئاماژه‌مان پێ کرد یان دووباره‌ ده‌گه‌رێته‌وه بۆ پیاوسالاری و بالاده‌ستی پیاو له‌هه‌ندێ جێب‌جێ کردیدا. ئێمه‌ی ئافره‌ت له‌هه‌موو کات و ساتێدا پێویستمان بوه‌ هه‌یه‌ که ئەو کۆت و به‌نده‌ بشکێنین و ئەو دیواره‌ی که ئیوانماندا هه‌لچنراوه‌ به‌ره‌و دارماندا به‌رین، تا بتوانین هه‌میشه‌ داوکێ له‌مافه‌کانی خۆمان بکه‌ین، خۆمان له‌